

Ondanks de 's morgens zeer dichte mist was op 8 oktober j.l. een verheugend groot aantal KNBV-leden naar Uithoorn gekomen om zich in die bij bosbouwers weinig bekende omgeving te laten voorlichten over bosbouw in stedelijke gebieden. Dit laatste is een loot van de oude bosbouw-stam die steeds meer aan het uitgroeien is en min of meer een accentverschuiving betekent ten opzichte van de vanouds bekende bosbouw in Nederland. Reden genoeg om daar ook in KNBV-verband aandacht aan te geven.

Na de ochtendvergadering werd het dagprogramma verzorgd door de "Werkgroep Bos in Stedelijke Gebieden" van het Bosbouwproefstation. Als inleidingen op de middagexcursie werden eerst enige voordrachten gehouden. De voorzitter van de werkgroep, ir. I. D. Sepers, besprak de geschiedenis, de samenstelling en de doelstellingen van de werkgroep. Door ir. J. L. Guldemond werd een beschouwing gegeven over de achtergronden, problemen en mogelijkheden van bosbouw in stedelijke gebieden. De heer F. G. Breman ing. behandelde de ontwikkeling en de ervaringen van het Amsterdamse Bos. Een toelichting op de in de namiddag te bezoeken proefbeplantingen werd tenslotte weer gegeven door ir. J. L. Guldemond. Bij alle beschouwingen werd wel duidelijk dat in de verstedelijkende gebieden met tal van factoren rekening gehouden moet worden bij de aanleg van nieuwe bossen. Bodem en klimaat zijn soms verre van gunstig of van dien aard dat daarmee voor bosbouw weinig of geen ervaring bestaat. De nabijheid van steden, verkeerswegen, industrieën en grote bevolkingsconcentraties stelt andere eisen dan tot dusver in per-traditie-bosbouwgebieden en veroorzaakt daardoor veelal een andere werkwijze. Recreatie speelt een belangrijke rol. Een bijzonder grote rol speelt de snelheid waarmee de nieuwe bossen tot voldoende hoogte en massa komen: hiermede moeten ze als het ware concurreren tegen de zeer snelle planologische ontwikkelingen en de bijna explosieve groei van bouwwerken in steen, beton of asfalt. De nieuwe bebossingen zijn bepaald niet als luxe te beschouwen maar veeleer als dringende noodzaak vanuit verschillende overwegingen. Deze overwegingen zijn

van landschappelijke, volkgezondheids-, of maatschappelijke aard, maar alle sterk gebonden aan economische criteria. Wie twijfelt aan de invloed van bijv. een simpel punt als de houtsoortenkeuze op de financiële toekomst van een nieuw bosbedrijf zou de frappante cijfers nog eens moeten bestuderen van de werkgroep-publikatie "Financiële consequenties van het gebruik van verschillende houtsoorten bij de aanleg van nieuwe bossen"). Bij dit alles is het noodzakelijk niet alleen uit te gaan van theoretische beschouwingen, maar deze vooral te toetsen aan resultaten van proefbeplantingen en gegevens uit de praktijk, zoals ook van de al wat oudere beplantingen van het Amsterdamse Bos. Het onderzoek in deze materie vereist door de verschillende en samengestelde problemen een samenwerking van specialisten op zeer verschillende vakgebieden. Deelnemers aan de excursie hebben dat 's middags wel kunnen constateren.

Een van de sterkte indrukken van de excursie zal zeker zijn geweest dat men in deze vlakke streek van de Randstad met zoveel wooncentra, hoogbouw, verkeerswegen en industrie wel wat bos kan gebruiken. Men zal zich de lange busritten herinneren door eindeloze straten voordat eindelijk open ruimte bereikt werd. Een open ruimte die dan begrensd werd door gigantische hoogbouwblokken of industrie-silhouetten.

Getracht is om in de excursie een "opklimmende lijn" te brengen door bij de jonge proefbeplantingen in het aanlegstadium te beginnen en te eindigen in het Amsterdamse Bos als demonstratie hoe ouder bos in deze omgeving eruit kan zien.

Het eerste doel werd gevormd door een jonge beplanting met verschillende houtsoorten op opgespoten zand van het nieuwe industrieterrein bij de Hornhaven te Amsterdam. Hier worden de invloed van verschillende toevoegingen van klei, veen en/of slib aan het opgespoten zand en de invloed van bodembewerking op aanslag en groei van de houtsoorten onderzocht. Het blijkt dat een toevoeging van een geringe hoeveelheid klei (min. 10 cm) en een daarop volgende bodembewerking (min. 40 cm) reeds een spectaculair resultaat geeft ten opzichte van de "blanco" behandeling. In het onbehandelde vak zijn de planten sinds de aanleg (vijf jaar geleden) nauwelijks gegroeid, de uitval is groot geweest en de beplanting geeft als ge-

*) Ned. Bosb. Tijdschr. 43 (6), 1971 (122-137); Meded. Bosbouwproefstation, Wageningen, nr. 120.

heel een kwijnende indruk. In de met klei behandelde en bewerkte vakken is de uitval gering, de groei van de meeste houtsoorten goed en de beplanting zeer vitaal. Toevoeging van veen heeft nauwelijks invloed gehad, de slibbehandeling veroorzaakte een goede groei, maar meer uitval dan de kleibehandeling²⁾.

Daarna werd een bezoek gebracht aan een jonge beplanting (vier jaar oud) met diverse houtsoorten op veen in de Twiskepolder. De Twiskepolder, vanouds een zeer onregelmatig veengebied, is in de dertiger jaren bedijkt en in cultuur gebracht na egalisatie. De oorspronkelijke bestemming: uitwijkgebied voor verdreven tuinders, heeft de polder nauwelijks vervuld; een groot deel is thans in gebruik als speciedepot, een ander deel is in gebruik als weiland. Dit laatste deel wordt gekenmerkt door zeer hoge grondwaterstanden en een zeer bonte samenstelling van het veen. Omdat de belangstelling voor de Twiskepolder als toekomstig recreatie-element de laatste tijd sterk toenam, is in het veengebied een proef genomen met ontwatering bij aanleg van beplanting. Door een gemaaltje is een grondwaterstandsverlaging van ca. 50 cm (tot 80 cm - m.v.) gerealiseerd op een proefterrein en de houtsoorten populier, wilg, zwarte els, berk, esdoorn en sitkaspar bleken op dit terrein tot nu toe goed te voldoen. Zakkingen van het terrein als gevolg van de wateronttrekking zijn tot nu toe zeer gering. Opvallend is in het gehele terrein de zeer geringe uitval bij alle soorten terwijl populier en els reeds tot zeer goede groeieresultaten kwamen. Het zal interessant zijn om de verdere ontwikkeling van de verschillende soorten op dit in wezen tamelijk ongunstige terrein te volgen³⁾.

Na de jonge beplantingen de oudere. Een lange rit tijdens het spitsuur van Amsterdam, waarbij zoals bij alle ritten van die middag toelichtingen op het Amsterdams groen de tijd braken, bracht het gezelschap naar het Amsterdamse Bos. Hier geen voorzichtig aftasten van de mogelijkheden van jonge beplantingen meer, maar een gevestigd bosbedrijf in volle groei. Sinds het begin van de aanleg in 1934 zijn hier voor de Amsterdamse agglomeratie 900 ha bos en open ruimte ter beschikking gekomen. En het wordt gebruikt ook! In zijn inleiding had de heer Breman reeds 's morgens aan de hand van een grote overzichtskaart een goede indruk kunnen geven, maar hoe veel meer gaat het gehoorde leven wanneer men in plaats van cijfers mensen ziet, in plaats van een kaart het echte bosbeeld en zelf geconfronteerd wordt met recreatieve problemen, omliggende bebouwing en overdaverende vliegtuigen. Wandelingen onderbraken de bustocht door het bos en toonden de deelnemers de gevarieerdheid van het gebied: de

veenoevers aan de zuidzijde met spaarzame spontane begroeiing, de recreatieve concentratiepunten met hun voorzieningen, de "echte" bosgedeelten met de grote variatie in houtsoorten, (getracht is om in de verschillende bospartijen de diverse associaties van het N.W. Europese woud onder te brengen), de open ruimten met doorzichten enz. In kort tijdbestek kreeg men dank zij uitgekiende begeleiding een goede indruk van het geheel. Er is hier een bijzonder fraai complex tot stand gebracht waarin men door een slagvaardig beheer en voortdurend bijsturend de steeds toenemende recreatiedruk en aanslagen of hinder door het verkeer tracht op te vangen. Het is zeer te hopen dat de plannen en voorbereidingen om over aanleg en beheer van het Amsterdamse Bos een uitgebreide publikatie te maken, snel een definitieve vorm vinden.

Het gezelschap was duidelijk voldaan over het gebodene en men aanvaardde in goede stemming de terugtocht naar Uithoorn, waar in "Het Rechthuis" apéritief en diner werden gebruikt. In een plezierige entourage werd nog geanimeerd nagekaart over de dag en andere bosbouwzaken en de voorzitter bleek in de excursie, in de omgeving, maar vooral in het Amsterdamse Bos inspiratie te hebben gevonden voor enkele gloedvolle toespraken. Zijn woorden van dank waren gelardeerd met markante uitspraken die de aanwezigen zich nog lang zullen herinneren.

ir. J. L. Guldmond

²⁾ Voor meer informatie wordt verwezen naar "Jaarverslag 1970 en resultaten van onderzoek van de Werkgroep Bos in Stedelijke Gebieden" (binnenkort te verschijnen). Aanvraag bij het Bosbouwproefstation, Wageningen.